

EL LLENGUATGE

Determinatives

(II)

Comentàvem ahir la falta de puntuació, que es comet actualment tan sovint, consistent a ometre la coma que ha de separar una oració principal de la seva subordinada relativa quan aquesta subordinada no té valor determinatiu sinó explicatiu. Avui, per exemple, s'escriuen frases com *El poeta Carles Riba que era un gran humanista va traduir...*, amb què, sense les comes que haurien de separar la frase relativa *que era un gran humanista*, se'ns ve a dir que hi havia diversos poetes que es deien Carles Riba i que aquell de qui ara parlem és aquell que era un gran humanista. No sembla, però, que una designació com *el poeta Carles Riba* exigeixi cap determinació i que qualsevol oració relativa que la tinguí com a antecedent pugui exercir sinó una funció merament explicativa. Això ens podria induir fàcilment a afirmar categòricament que en cap cas una designació nominal d'aquest tipus no pot admetre una relativa determinativa (amb el lògic afany d'indicar almenys un cas en què no pot existir cap dubte entre una relativa determinativa i una relativa explicativa, vist que ahir vam dir que la diferència no sempre era prou clara). Però hom s'hi ha de mirar molt, a fer afirmacions massa categòriques. Així, ens podem referir, per exemple, als diversos aspectes de la personalitat d'algú o a les transformacions que aquesta personalitat és susceptible

d'experimentar amb el pas de temps i un canvi de circumstàncies, amb frases com la següent, que desmentirien l'afirmació categòrica que hauriem gosat formular: *El general Cabrera que vivia plàcidament a Anglaterra ja no era el general Cabrera que havia dominat el Maestrat.*

Cal esmentar, encara, el cas especial de construccions com *Vam veure el novel·lista Joaquim Mas que dedicava exemplars del seu llibre*, en què hi ha una designació nominal ben determinada però que no escrivim, tanmateix, separada per una coma de la subordinada que precedeix. I és que, de fet, en aquestes construccions el mot *que* no encaixa perfectament dins els esquemes del terme relatiu i es pot dir que té una funció gairebé conjuncional, perquè introdueix una oració que sembla dependre més aviat del verb de la principal que no pas actuar com a complement de nom —de l'antecedent. Notem la possibilitat de representar aquest suposat antecedent per un pronom feble i àdhuc de suprimir-lo

Albert Jané